

Bilaga 2

Analys av utgiftsutvecklingen 2001–2016

Bilaga 2

Analys av utgiftsutvecklingen 2001–2016

Innehållsförteckning

Takbegränsade utgifter 2001–2016.....	5
---------------------------------------	---

Tabellförteckning

1 Utgifter, 2001–2016.....	6
2 Utgifternas procentuella andel av takbegränsade utgifter, 2001–2016.....	7

Takbegränsade utgifter 2001–2016

I denna bilaga redovisas de takbegränsade utgifterna per utgiftsområde 2001–2016, dels i miljarder kronor, dels som andel av de totala takbegränsade utgifterna. Redovisningen möjliggör jämförelser av de takbegränsade utgifterna över tid. Tidsserierna är angivna i 2012 års anslagsstruktur för att eliminera skillnader som beror på att anslag före 2012 kan ha tillhört ett annat utgiftsområde än under 2012–2016. Tidsserierna är baserade på utfall för 2001–2011, prognos för 2012 och beräknade utgifter för 2013–2016. Av tabell 1 och 2 framgår hur utgifterna fördelas mellan utgiftsområden för respektive år 2001–2016. Skillnader i fördelning mellan olika år kan bero på utgiftsreformer och besparingar, en förändrad makroekonomisk utveckling, förändrade volymer inom regelstyrda transfereringssystem, engångshändelser och s.k. tekniska justeringar.

Ett exempel på en teknisk justering är förändringen i systemet för ersättning av ingående mervärdesskatt till kommuner och landsting som genomfördes den 1 januari 2003. Förändringen innebar att de avgifter till systemet som kommuner och landsting tidigare betalat in till statens budget upphörde, samtidigt som statsbidragen till kommunerna minskade med motsvarande belopp. Effekten av förändringen är därför neutral för statens budgetsaldo på kort sikt. Förändringen innebär dock att utgifterna i statens budget minskade med ca 31 miljarder kronor 2003 i förhållande till 2002. Sådana förändringar ger upphov till brott i tidsserien, vilket gör det svårt att jämföra utgifterna under tidsperioden. För att underlätta jämförelser över tid redovisas därför i tabell 2 utgifterna rensade från större tekniska förändringar. Dessa belopp anges i kursiv stil.

Då en teknisk förändring skett har tidsserien justerats för åren före ändringens ikraftträdande. Justeringen är gjord med en lika stor relativ andel av de takbegränsade utgifterna som den som gällde då ändringen trädde i kraft.

I tabell 2 kan fördelningen av de takbegränsade utgifterna mellan olika utgiftsområden, justerat för teknisk förändring, ses som ett uttryck för de politiska prioriteringar som har gjorts 2001–2016. Några av de större förändringarna berör transfereringsintensiva utgiftsområden. Under perioden minskar utgiftsandelen kraftigt för följande utgiftsområden: 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Samtidigt ökar utgiftsandelen för följande utgiftsområden: 4 Rättsväsendet, 7 Internationellt bistånd, 8 Migration, 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 16 Utbildning och universitetsforskning samt 22 Kommunikationer.

Utgifterna påverkas i varierande grad av den makroekonomiska utvecklingen under perioden. Antalet arbetslösa och antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program påverkar utgifterna inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Exempel på detta är den ökade arbetslösheten som följt i spåren av finanskrisen som inleddes 2008. Arbetslösheten vände dock nedåt 2010 och 2011, men väntas åter öka 2012 då svensk ekonomi bromsar in till följd av statsfinansiella problem i flera euroländer.

Utgifterna kan även förändras mellan åren till följd av förändrade volymer inom vissa regelstyrda transfereringssystem. Ett exempel på stora volymförändringar 2001–2016 finns inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Ett exempel på en engångshändelse som påverkat de takbegränsade utgifterna är den extra amortering om 25 miljarder kronor på infrastrukturlån som gjordes 2008 på utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Tabell 1 Utgifter, 2001–2016

Miljarder kronor

Utfall 2001–2011, prognos 2012 och beräknat 2013–2016. Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhör i statens budget för 2012.

Utgiftsområde	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1 Rikets styrelse	9,2	9,3	9,6	9,8	9,9	10,6	10,6	11,0	12,2	11,7	11,2	11,8	11,9	12,1	12,2	12,5
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	9,6	8,8	9,0	9,2	11,0	11,8	11,2	11,4	12,0	12,1	12,9	13,3	13,4	13,7	14,0	14,4
3 Skatt, tull och exekution	7,8	8,0	8,3	8,6	8,6	9,0	9,7	9,4	9,4	9,4	9,9	10,0	10,2	10,4	10,6	10,8
4 Rättsväsendet	22,8	24,1	25,5	26,3	27,0	28,5	30,6	32,7	33,6	35,5	37,2	37,7	37,7	38,5	39,1	39,9
5 Internationell samverkan	1,2	1,1	1,1	1,3	1,4	1,4	1,6	1,8	1,8	2,0	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	45,3	45,0	45,6	43,3	44,0	44,3	46,5	43,0	42,1	45,7	44,2	44,5	45,9	47,0	47,8	48,5
7 Internationellt bistånd	17,0	15,7	15,9	19,9	22,3	25,9	25,4	27,5	29,6	26,7	29,2	31,0	31,9	33,8	35,9	37,8
8 Migration	2,7	3,8	4,9	5,2	4,8	4,5	5,3	6,1	6,5	7,1	7,6	8,5	9,6	9,5	9,4	9,3
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	29,5	31,0	34,1	36,8	38,5	42,2	46,7	49,1	53,1	56,0	56,5	59,9	61,8	63,4	63,8	65,5
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	107,3	112,9	121,5	122,9	127,0	125,7	119,5	115,9	110,0	99,9	95,8	94,0	90,2	87,5	84,9	84,2
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33,8	33,8	52,0	51,2	46,1	45,0	43,7	42,6	42,3	41,5	41,6	41,2	39,7	38,9	38,1	37,2
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	52,3	53,9	55,8	57,5	59,1	63,7	64,9	66,4	68,1	70,2	72,0	76,1	78,0	80,0	81,4	83,4
13 Integration och jämställdhet	7,4	7,2	7,0	6,5	6,4	3,4	4,3	5,0	5,3	5,2	5,0	8,0	8,0	8,3	8,7	8,8
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	54,9	57,7	61,2	64,3	66,4	69,5	54,9	47,8	60,6	68,6	63,3	68,5	67,0	63,5	58,3	56,0
15 Studiestöd	19,4	21,1	20,3	21,2	20,2	20,6	19,7	19,5	21,4	22,6	21,8	21,2	21,2	20,8	21,1	21,8
16 Utbildning och universitetsforskning	32,9	40,5	41,6	43,6	43,3	46,1	41,8	44,2	48,9	53,3	53,7	54,1	54,8	55,9	56,0	56,5
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,8	8,1	8,4	8,7	9,0	9,6	10,1	10,1	10,3	11,3	12,0	12,2	12,4	12,5	12,5	12,7
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	4,7	3,2	3,3	3,1	3,1	2,9	2,4	2,1	1,9	1,6	1,1	1,1	1,1	1,2	1,1	1,2
19 Regional tillväxt	3,2	3,2	3,4	3,3	3,3	3,3	2,9	2,8	3,2	3,2	3,2	3,3	3,2	3,0	2,8	3,4
20 Allmän miljö- och naturvård	2,1	2,7	2,5	3,1	4,0	4,5	4,3	4,7	5,2	5,2	5,1	5,0	4,7	4,9	4,8	4,7
21 Energi	2,0	2,3	1,9	2,1	1,4	1,6	2,2	2,1	3,0	2,7	2,9	3,3	2,4	2,4	1,8	1,7
22 Kommunikationer	24,2	24,4	25,1	29,0	31,7	31,0	44,3	61,5	40,6	39,8	38,7	43,5	43,0	40,8	44,8	45,1
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	16,6	13,9	9,6	12,2	17,4	21,0	15,5	16,5	16,4	17,4	16,4	17,8	16,1	16,2	15,3	15,4
24 Näringsliv	3,2	3,2	3,1	3,5	3,5	3,9	4,2	12,7	6,5	8,5	5,3	5,9	4,9	5,0	4,5	4,5
25 Allmänna bidrag till kommuner	100,6	102,3	72,4	69,8	57,3	60,2	73,0	64,8	81,6	75,7	88,0	85,1	85,9	85,7	85,1	85,1
26 Statsskuldräntor m.m.	81,3	67,3	42,2	52,7	32,7	49,5	47,3	48,2	36,5	23,4	34,5	19,3	22,9	19,9	31,0	15,9
27 Avgiften till Europeiska unionen	23,3	20,6	18,3	25,6	25,6	25,9	26,6	31,5	19,2	30,4	30,6	31,1	32,4	33,5	36,7	36,1
Minskning av anslagsbehållningar														-1,3	-0,5	□□□ -1,5
Summa utgiftsområden	722,0	725,3	703,5	740,7	725,0	765,5	769,2	790,3	781,3	786,4	801,5	809,5	811,0	809,7	821,7	812,9
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	640,8	658,0	661,3	688,0	692,3	716,1	721,9	742,1	744,8	763,0	767,0	790,2	788,2	789,9	790,8	797,1
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	145,5	153,6	157,8	167,5	172,0	179,1	188,2	201,4	219,8	222,9	222,0	238,6	254,7	262,0	273,3	289,1
Takbegränsade utgifter	786,3	811,6	819,1	855,6	864,3	895,2	910,1	943,4	964,6	985,9	989,0	1028,8	1042,9	1051,9	1064,1	1086,1
Budgeteringsmarginal	4,7	0,4	2,9	2,4	5,7	11,8	27,9	13,6	24,4	38,1	74,0	55,2	50,1	51,1	58,9	66,9
Utgiftstak för staten	791	812	822	858	870	907	938	957	989	1024	1063	1084	1093	1103	1123	1153¹

¹ Regeringens bedömning av utgiftstak för 2016.

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Tabell 2 Utgifternas procentuella andel av takbegränsade utgifter, 2001–2016

Utfall 2001–2011, prognos 2012 och beräknat 2013–2016. Procent av takbegränsade utgifter. Anslagen har fördelats enligt de utgiftsområden de tillhör i statens budget för 2012. Utgifter justerade för tekniska förändringar anges i kursiv stil.

Utgiftsområde	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1 Rikets styrelse	1,2	1,1	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,1	
2 Samhällesekonomi och finansförvaltning	1,2	1,1	1,1	1,1	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	
3 Skatt, tull och exekution	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	
4 Rättsväsendet	2,9	3,0	3,1	3,1	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	3,6	3,8	3,7	3,6	3,7	3,7	3,7	
5 Internationell samverkan	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	
6 Försvar och samhällets krisberedskap	5,8	5,5	5,6	5,1	5,1	4,9	5,1	4,6	4,4	4,6	4,5	4,3	4,4	4,5	4,5	4,5	
7 Internationellt bistånd	2,2	1,9	1,9	2,3	2,6	2,9	2,8	2,9	3,1	2,7	3,0	3,0	3,0	3,2	3,4	3,5	
8 Migration	0,3	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	3,7	3,8	4,2	4,3	4,4	4,7	5,1	5,2	5,5	5,7	5,7	5,8	5,9	6,0	6,0	6,0	
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	13,6	13,9	14,8	14,4	14,7	14,0	13,1	12,3	11,4	10,1	9,7	9,1	8,6	8,3	8,0	7,7	
<i>10 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>14,5</i>	<i>14,8</i>	<i>15,3</i>	<i>14,9</i>	<i>14,7</i>	<i>14,0</i>	<i>13,1</i>	<i>12,3</i>	<i>11,4</i>	<i>10,1</i>	<i>9,7</i>	<i>9,1</i>	<i>8,6</i>	<i>8,3</i>	<i>8,0</i>	<i>7,7</i>	
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	4,3	4,2	6,3	6,0	5,3	5,0	4,8	4,5	4,4	4,2	4,2	4,0	3,8	3,7	3,6	3,4	
<i>11 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>5,9</i>	<i>5,7</i>	<i>5,9</i>	<i>5,5</i>	<i>5,3</i>	<i>5,0</i>	<i>4,8</i>	<i>4,5</i>	<i>4,4</i>	<i>4,2</i>	<i>4,2</i>	<i>4,0</i>	<i>3,8</i>	<i>3,7</i>	<i>3,6</i>	<i>3,4</i>	
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	6,6	6,6	6,8	6,7	6,8	7,1	7,1	7,0	7,1	7,1	7,3	7,4	7,5	7,6	7,6	7,7	
<i>12 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>6,7</i>	<i>6,7</i>	<i>6,8</i>	<i>6,7</i>	<i>6,9</i>	<i>7,1</i>	<i>7,2</i>	<i>7,1</i>	<i>7,1</i>	<i>7,1</i>	<i>7,3</i>	<i>7,4</i>	<i>7,5</i>	<i>7,6</i>	<i>7,6</i>	<i>7,7</i>	
13 Integration och jämställdhet	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7	0,4	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
<i>13 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>0,8</i>	<i>0,7</i>	<i>0,4</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,6</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,7</i>	<i>0,8</i>	<i>0,8</i>	<i>0,8</i>	<i>0,8</i>	
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	7,0	7,1	7,5	7,5	7,7	7,8	6,0	5,1	6,3	7,0	6,4	6,7	6,4	6,0	5,5	5,2	
<i>14 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>7,1</i>	<i>7,3</i>	<i>7,7</i>	<i>7,8</i>	<i>7,9</i>	<i>8,0</i>	<i>6,3</i>	<i>5,1</i>	<i>6,3</i>	<i>7,0</i>	<i>6,4</i>	<i>6,7</i>	<i>6,4</i>	<i>6,0</i>	<i>5,5</i>	<i>5,2</i>	
15 Studiestöd	2,5	2,6	2,5	2,5	2,3	2,3	2,2	2,1	2,2	2,3	2,2	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	
16 Utbildning och universitetsforskning	4,2	5,0	5,1	5,1	5,0	5,2	4,6	4,7	5,1	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,2	
<i>16 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>3,2</i>	<i>4,0</i>	<i>4,1</i>	<i>4,1</i>	<i>4,4</i>	<i>4,6</i>	<i>4,6</i>	<i>4,7</i>	<i>5,1</i>	<i>5,4</i>	<i>5,4</i>	<i>5,3</i>	<i>5,3</i>	<i>5,3</i>	<i>5,3</i>	<i>5,2</i>	
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	
<i>17 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,2</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,2</i>	<i>1,2</i>	<i>1,2</i>	<i>1,2</i>	<i>1,2</i>	<i>1,2</i>	
18 Samhällsplan., bostadsförsörjning och byggande	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
19 Regional tillväxt	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	
20 Allmän miljö- och naturvård	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	
21 Energi	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	
22 Kommunikationer	3,1	3,0	3,1	3,4	3,7	3,5	4,9	6,5	4,2	4,0	3,9	4,2	4,1	3,9	4,2	4,1	
<i>22 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>3,2</i>	<i>3,1</i>	<i>3,2</i>	<i>3,5</i>	<i>3,8</i>	<i>3,6</i>	<i>5,0</i>	<i>6,6</i>	<i>4,3</i>	<i>4,2</i>	<i>3,9</i>	<i>4,2</i>	<i>4,1</i>	<i>3,9</i>	<i>4,2</i>	<i>4,1</i>	
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2,1	1,7	1,2	1,4	2,0	2,3	1,7	1,7	1,7	1,8	1,7	1,7	1,5	1,5	1,4	1,4	
24 Näringsliv	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	1,4	0,7	0,9	0,5	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	
25 Allmänna bidrag till kommuner	12,8	12,6	8,8	8,2	6,6	6,7	8,0	6,9	8,5	7,7	8,9	8,3	8,2	8,1	8,8	7,8	
<i>25 Justerad för teknisk förändring</i>	<i>7,3</i>	<i>6,7</i>	<i>8,2</i>	<i>7,5</i>	<i>8,1</i>	<i>8,1</i>	<i>8,0</i>	<i>8,3</i>	<i>9,7</i>	<i>8,5</i>	<i>8,9</i>	<i>8,3</i>	<i>8,2</i>	<i>8,1</i>	<i>8,0</i>	<i>7,8</i>	
26 Statsskuldräntor m.m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
27 Avgiften till Europeiska unionen	3,0	2,5	2,2	3,0	3,0	2,9	2,9	3,3	2,0	3,1	3,1	3,0	3,1	3,2	3,4	3,3	
Minskning av anslagsbehållningar														-0,1	0,0	-0,2	-0,1
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	18,5	18,9	19,3	19,6	19,9	20,0	20,7	21,3	22,8	22,6	22,4	23,2	24,4	24,9	25,7	26,6	
<i>Justerad för teknisk förändring</i>	<i>17,7</i>	<i>18,1</i>	<i>19,3</i>	<i>19,6</i>	<i>19,9</i>	<i>20,0</i>	<i>20,7</i>	<i>21,3</i>	<i>22,8</i>	<i>22,6</i>	<i>22,4</i>	<i>23,2</i>	<i>24,4</i>	<i>24,9</i>	<i>25,7</i>	<i>26,6</i>	
Budgeteringsmarginal	0,6	0,0	0,4	0,3	0,7	1,3	3,1	1,4	2,5	3,9	7,5	5,4	4,8	4,9	5,5	6,2 ¹	

¹ Baseras på regeringens bedömning av utgiftstak för 2016.

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Nedan följer kommentarer till de utgiftsområden som uppvisar de mest betydande förändringarna som andel av de takbegränsade utgifterna 2001–2016.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

År 2001–2016 beräknas andelen av de takbegränsade utgifterna öka med 0,8 procentenheter, vilket främst beror på de satsningar som regeringen har gjort på rättsväsendet.

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Andelen av de takbegränsade utgifterna beräknas minska med 1,3 procentenheter 2001–2016, vilket främst beror på försvarsomställningen.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka från knappt 17 miljarder kronor 2001 till 37,8 miljarder kronor 2016. Som andel av de takbegränsade utgifterna ökar utgifterna med 1,3 procentenheter under samma period. Utgiftsökningen beror främst på utvecklingen av bruttonationalinkomsten (BNI). Biståndsramen som andel av BNI uppgår sedan 2006 till 1 procent av BNI. År 2011 uppgick det totala biståndet som andel av BNI till 1,02 procent.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka med knappt 36 miljarder kronor mellan 2001 och 2016. Som andel av de takbegränsade utgifterna ökar utgifterna med 2,3 procentenheter under perioden. Detta kan främst förklaras av ökade utgifter för statlig assistansersättning, tandvårdsförmåner samt bidrag till läkemedelsförmånerna.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas minska med 6,8 procentenheter 2001–2016, med hänsyn tagen till tekniska justeringar. Utgifterna under anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* beräknas minska med ca 18,8 miljarder kronor 2001–2016, främst till följd av minskad sjukfrånvaro. Antalet sjukpenningdagar var som högst 2002 med 94,5 miljoner dagar. Sedan dess har de kontinuerligt minskat till 36,0 miljoner dagar

2011. År 2016 förväntas antalet sjukpenningdagar uppgå till 35,8 miljoner dagar.

Utgifterna under anslaget 1:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* ökade kraftigt 2001–2006. Antalet helårsekvivalenter i aktivitets- och sjukersättning (tidigare förtidspension) ökade från ca 392 000 personer 2001 till ca 473 000 personer 2006. Fram till 2016 bedöms detta antal minska till 251 000 helårsekvivalenter dels av demografiska skäl, dels som en effekt av regeringens reformer.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas minska med 2,5 procentenheter 2001–2016 med hänsyn tagen till tekniska justeringar. Antalet personer utan inkomstrelaterad ålderspension minskar gradvis, samtidigt som den genomsnittliga nivån på den inkomstrelaterade ålderspensionen ökar. Detta leder till högre utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, vilket i förlängningen minskar behovet av garanti-pension och bostadstillägg som ingår i statens budget.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas öka med 1 procentenhet 2001–2016. Ökningen beror på att antalet födda barn per år ökar under perioden.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas minska med 1,9 procentenheter 2001–2016 med hänsyn tagen till tekniska justeringar.

Utgifterna under anslagen 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* och 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* har varierat mycket 2001–2011. År 2001 uppgick utgifterna sammantaget för dessa två anslag till knappt 41 miljarder kronor. År 2001–2005 ökade dessa anslag tillsammans med 10,4 miljarder till 51,4 miljarder kronor, vilket är det högsta beloppet under perioden. Efter detta föll anslagen med ca 25,2 miljarder till 26,2 miljarder 2008. År 2008–2011 har de två anslagen totalt sett ökat med 11,7 miljarder

kronor, även om utvecklingen mellan åren inte alltid gått i samma riktning. År 2016 beräknas de ha minskat till en nivå runt 30 miljarder kronor.

Den starka återhämtningen på arbetsmarknaden under 2011 bidrog till minskade arbetsmarknadsrelaterade utgifter under samma år. År 2012 väntas utgifterna öka eftersom arbetslösheten stiger då svensk ekonomi bromsar in till följd av de statsfinansiella problemen i flera euroländer. Från och med 2014 utvecklas arbetsmarknaden starkt, volymerna minskar i de arbetsmarknadsrelaterade transfererings-systemen och utgifterna minskar.

I och med att det särskilda anställningsstödet flyttats från inkomst- till utgiftssidan fr.o.m. den 1 januari 2008 redovisas samtliga program, som Arbetsförmedlingen anvisar arbetssökande till, på statens budgets utgiftssida fr.o.m. 2009.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas öka med 2 procentenheter 2001–2016 med hänsyn tagen till tekniska justeringar. Flera stora reformer har genomförts under perioden. Bland annat infördes maxtaxa inom förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen 2002. Ökningen förklaras vidare av en permanent utökning av antalet högskoleplatser samt ökade satsningar på forskning.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas öka med 0,9 procentenheter 2001–2016, med hänsyn tagen till tekniska justeringar. Mellan 2001 och 2011 ökade utgifterna med ca 14,5 miljarder kronor och från 2011 till 2016 beräknas utgifterna öka med ytterligare ca 6,4 miljarder kronor. Under 2012 och 2013 beräknas utgifterna för drift och underhåll öka med 2,75 miljarder kronor respektive 2,25 miljarder kronor till följd av regeringens satsningar på väg- och banhållning. Den beräknade ökningen mellan 2014 och 2015 beror främst på omDispositioner av infrastrukturprojekt inom den fleråriga åtgärdsplanen.

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

År 2001–2016 har utgiftsområdet minskat som andel av de takbegränsade utgifterna med 0,7 procentenheter. En stor del av utgiftsområdet finansieras med EU-medel.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas ligga på samma nivå 2016 som 2001. År 2008 ökade andelen med 0,9 procentenheter i förhållande till 2001. Denna ökning beror främst på kapitaltillskott om sammanlagt 5 miljarder till AB Svensk exportkredit och Almi Företagspartner AB.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas öka med 0,5 procentenheter 2001–2016 med hänsyn tagen till tekniska justeringar. De högre utgifterna beror främst på de förstärkningar av statsbidragen som syftar till att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen.

Utgiftsområde 26 Statskuldsräntor m.m.

Utgiftsområdet ingår inte i de takbegränsade utgifterna, men en kort beskrivning av utgiftsutvecklingen ges ändå eftersom det skett stora utgiftsförändringar under perioden. Utgifterna under anslaget 1:1 *Räntor på statskulden* har sjunkit från 81,1 miljarder kronor 2001 till drygt 34,4 miljarder kronor 2011. Den kraftiga utgiftsminskningen beror i huvudsak på lägre räntenivåer och minskad statsskuld. År 2015 beräknas dock utgifterna öka tillfälligt igen till 30,8 miljarder kronor, vilket, i förhållande till vad utgifterna beräknas till 2014, innebär en ökning med 11,1 miljarder kronor. Denna ökning beror främst på att en realobligation förfaller till betalning 2015.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas öka med 8,9 procentenheter 2001–2016 med hänsyn tagen till tekniska justeringar. Utgiftsökningen beror dels på att antalet pensionärer ökar, dels på att den genomsnittliga pensionen ökar.